

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL PETRO BARŠAUSKO AKADEMINĖS ETIKOS PAŽEIDIMŲ**

2017 m. spalio 17 d. Nr. SP-22
Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – Kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“, 13 punkto 1 papunkčiu bei išnagrinėjęs Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2017 m. rugpjūčio 28 d. gautą A. A. A. (toliau – Pareiškėjas)¹ pranešimą dėl galimų akademinės bendruomenės nario Petro Baršausko akademinės etikos pažeidimų ir atlikęs tyrimą,

n u s t a t ė:

Pareiškėjas kreipėsi į Kontrolierių nurodydamas, kad „Dr. Petro Baršausko [Vilniaus Gedimino technikos universitete]² [toliau – VGTU] habilitacijai teikiamoje monografijoje „Transfer of International Management Principles to CEEC’s, Nordic Academy of Informatization e. V., Stralsund, 2000“ [toliau – Monografija] buvo aptikti teksto plagijavimo, falsifikavimo, klaidinančių nuorodų panaudojimo ir autorių teisių pažeidimai bei monografijos santraukos suklastojimas (santrauka neatitinka monografijai).“³

Pranešime Pareiškėjas taip pat nurodė, kad „2002 m. spalio 11 d. Petras Baršauskas VGTU habilitacijos komiteto posėdyje pateikė [Monografiją], kurioje yra nustatyti teksto plagijavimo ir klaidinančių nuorodų panaudojimo atvejai. Taip pat [Monografijos] santraukoje, kuri buvo išsiųsta habilitacijos komitetui 2002 m. rugpjūčio 10 d. yra įdėta 14 nuorodų į lietuvių autorių darbus. Tų nuorodų nėra visame monografijos tekste“ ir pažymėjo, kad „sutaptys Petro Baršausko darbe yra lygintos tik su keletu šaltinių.“⁴

2017 m. rugsėjo 6 d. raštu Nr. S-362 Kontrolierius kreipėsi į VGTU ir VGTU leidyklą „Technika“, prašydamas pateikti:

¹ Kontrolieriaus sprendimo tekste „Pareiškėjas“ apibendrintai, nesiejant su pareiškėjo lytimi, vadinamas vyriškosios giminės daiktavardžiu.

² Laužtiniuose skliaustuose pateikiamos Tarnybos pastabos.

³ Čia ir toliau Sprendime cituojama kalba netaisyta.

⁴ Čia ir toliau Sprendime – pabraukta mūsų.

„1) Petro Baršausko [Monografijos] anglų kalba <...> tinkamai patvirtintą kopiją ir, jeigu toks yra turimas, elektroninį [Monografijos] teksto dokumentą <...>;

2) [VGTU] leidykloje „Technika“ išleistos Petro Baršausko [Monografijos] <...> santraukos tinkamai patvirtintą kopiją ir, jeigu toks yra turimas, elektroninį santraukos teksto dokumentą <...>“.

VGTU 2017 m. rugsėjo 14 d. raštu Nr. 50-10.23-12434 pateikė prašomų Monografijos santraukų lietuvių ir anglų kalbomis kopijas bei nurodė, kad „P. Baršausko išleistos [Monografijos] kopijos pateikti negalime, nes ji išleista ne VGTU leidykloje ir VGTU jos neturi.“

2017 m. rugsėjo 6 d. Kontrolierius, atsižvelgdamas į tai, kad Pareiškėjas prie pranešimo pateikė Petro Baršausko Monografijos nuorodų sąrašą ir sutaptis su kitų autorių darbais, raštu Nr. S-366 kreipėsi į Lietuvos nacionalinę Martyno Mažvydo biblioteką (toliau – LNB) prašydamas pateikti šiuos leidinius:

- 1) Hodgetts, R. M., Luthans, F. 1991. *International Management*. New York: McGraw-Hill;
- 2) Koontz, H., Weihrich, H. 1990. *Essentials of Management*. 5th ed. New York: McGraw-Hill;
- 3) Anderson, E., Day, G., Rangan, V. K. 1999. Strategic Channel Design. *Sloan Management Review*, 38: 59–69;
- 4) Bartlett, Ch A., Ghoshal, S. 1987. Managing Across Borders: New Organizational Responses. *Sloan Management Review*, 43: 43–52;
- 5) Borys, B., Jemison, D. B. 1989. Hybrid Arrangements as Strategic Alliances: Theoretical Issues in Organizational Combinations. *Academy of Management Review*, 14 (2): 234–249;
- 6) Cameron, K. S. 1994. Guest Editor’s Note: Investigating Organizational Downsizing – Fundamental Issues. *Human Resources Management*, 33 (2): 183–188;
- 7) Djarova, J. G. 1999. Foreign Investment Strategies and the Attractiveness of Central and Eastern Europe. *International Studies of Management and Organization*, 29 (1): 14–33;
- 8) Grundy, T. 1995. Destroying Shareholder Value: Ten Easy Ways. *Long Range Planning*, 28 (3): 76–83;
- 9) Mahone, Ch. E. 1994. Penetrating Export Markets: The Role of Firm Size. *Journal of Global Marketing*, 7 (3): 133–148;
- 10) Osbaldeston, M., Barham, K. 1992. Using Management Development for Competitive Advantage. *Long Range Planning*, 25 (6): 18–24.

2017 m. rugsėjo 14 d. raštu Nr. SD-17-985 LNB pateikė:

- 1) Anderson, E., Day, G., Rangan, V. K. 1999. Strategic Channel Design. *Sloan Management Review*, 38: 59–69;
- 2) Borys, B., Jemison, D. B. 1989. Hybrid Arrangements as Strategic Alliances: Theoretical Issues in Organizational Combinations. *Academy of Management Review*, 14 (2): 234–249;
- 3) Cameron, K. S. 1994. Guest Editor’s Note: Investigating Organizational Downsizing – Fundamental Issues. *Human Resources Management*, 33 (2): 183–188;
- 4) Djarova, J. G. 1999. Foreign Investment Strategies and the Attractiveness of Central and Eastern Europe. *International Studies of Management and Organization*, 29 (1): 14–33.

Minėtame rašte nurodyta, kad LNB turi tik 2006 m. R. M. Hodgetts ir F. Luthans knyga *International Management*, tačiau dėl didelės apimties LNB šio leidinio nepateikė. Taip pat nurodė leidinius, kurių neturi:

- 1) Koontz, H., Wehrich, H. 1990. *Essentials of Management*. 5th ed. New York: McGraw-Hill;
- 2) Bartlett, Ch A., Ghoshal, S. 1987. Managing Across Borders: New Organizational Responses. *Sloan Management Review*, 43: 43–52;
- 3) Grundy, T. 1995. Destroying Shareholder Value: Ten Easy Ways. *Long Range Planning*, 28 (3): 76–83;
- 4) Mahone, Ch. E. 1994. Penetrating Export Markets: The Role of Firm Size. *Journal of Global Marketing*, 7 (3): 133–148;
- 5) Osbaldeston, M., Barham, K. 1992. Using Management Development for Competitive Advantage. *Long Range Planning*, 25 (6): 18–24.

2017 m. rugsėjo 13 d. Kontrolierius raštu Nr. S-377 kreipėsi į Taikomųjų mokslų universitetą (University of Applied Sciences) ir leidyklą Nordic Academy of Informatization e. V., esančius Stralsunde (Vokietija), prašydamas pateikti Monografiją. Iki šio sprendimo priėmimo dienos atsakymai nebuvo gauti.

2017 m. rugsėjo 15 d. Kontrolierius raštu Nr. S-382 kreipėsi į Vytauto Didžiojo universitetą (toliau – VDU), prašydamas pateikti H. Koontz ir H. Wehrich 1990 m. leidinį *Essentials of Management*. 2017 m. rugsėjo 18 d. VDU raštu Nr. 1-648 pateikė prašomą leidinį.

2017 m. rugsėjo 15 d. Kontrolierius raštu Nr. S-383 kreipėsi į VGTU, prašydamas pateikti:

- 1) Grundy, T. 1995. Destroying Shareholder Value: Ten Easy Ways. *Long Range Planning*, 28 (3): 76–83;
- 2) Mahone, Ch. E. 1994. Penetrating Export Markets: The Role of Firm Size. *Journal of Global Marketing*, 7 (3): 133–148;
- 3) Osbaldeston, M., Barham, K. 1992. Using Management Development for Competitive Advantage. *Long Range Planning*, 25 (6): 18–24.

2017 m. rugsėjo 19 d. VGTU raštu Nr. 50-10.23-12712 pateikė T. Grundy straipsnį *Destroying Shareholder Value: Ten Easy Ways* ir nurodė, kad neturi galimybės pateikti kitų leidinių.

2017 m. rugsėjo 19 d. Kontrolierius raštu Nr. S-387 kreipėsi į Kauno technologijos universitetą (toliau – KTU), prašydamas pateikti šiuos leidinius:

- 1) Baršauskas, P. 2000. *Transfer of International Management Principles to CEECs*. Stralsund: Nordic Academy of Informatization e. V.;
- 2) Baršauskas, P. 2002. *Tarptautinio verslo vadybos principų taikymo ypatybės Vidurio ir Rytų Europos šalyse* (= Transfer of international management principles to CEECs: habilitacijai teiktos monografijos santrauka). Vilnius: Technika;
- 3) Hodgetts, R. M., Luthans, F. 1991. *International Management*. New York: McGraw-Hill;
- 4) Koontz, H., Wehrich, H. 1990. *Essentials of Management*. 5th ed. New York: McGraw-Hill;
- 5) Anderson, E., Day, George, Rangan, V. K. 1997. Strategic Channel Design. *Sloan Management Review*, 38: 59–69;
- 6) Bartlett, Ch A. and Ghoshal, S. 1987. Managing Across Borders: New Organizational Responses. *Sloan Management Review*, 43: 43–52;

7) Borys, B., Jemison, D. B. 1989. Hybrid Arrangements as Strategic Alliances. *Academy of Management Review*, 14 (2): 234–249;

8) Cameron, K. S. 1994. Guest Editor's Note: Investigating Organizational Downsizing – Fundamental Issues. *Human Resources Management*, 33 (2): 183–188;

9) Djarova, J. G. 1999. Foreign Investment Strategies and the Attractiveness of Central and Eastern Europe. *International Studies of Management and Organization*, 29 (1): 14–33;

10) Grundy, T. 1995. Destroying Shareholder Value: Ten Easy Ways. *Long Range Planning*, 28 (3): 76–83;

11) Mahone, Ch. E. 1994. Penetrating Export Markets: The Role of Firm Size. *Journal of Global Marketing*, 7 (3): 133–148;

12) Osbaldeston, M., Barham, K. 1992. Using Management Development for Competitive Advantage. *Long Range Planning*, 25 (6): 18–24.

2017 m. spalio 4 d. Kontrolierius raštu Nr. S-407 priminė Petriui Baršauskui apie nepateiktą atsakymą į minėtą paklausimą. 2017 m. spalio 9 d. KTU vykdomasis direktorius P. A. rašte Nr. DV10-642 (rašto rengėjas R. B.) nurodė, kad: „informuoju Jus, kad Jūsų prašomi pateikti leidiniai ir straipsniai nėra [KTU] nuosavybė, [KTU] taip pat neturi šių leidinių autorių ar bendraautorių sutikimo tuos leidinius teikti Jūsų ar kitai institucijai. Be to, dėl to, kad prašomi leidiniai ir straipsniai nėra išleisti [KTU] ir nėra jo nuosavybė, [KTU] neturi teisės tvirtinti tokių leidinių ar straipsnių kopijų, kaip tikrų“, ir prašomų leidinių nepateikė.

2017 m. rugsėjo 19 d. Kontrolierius, atsižvelgdamas į tai, kad VGTU 2017 m. rugsėjo 14 d. rašte Nr. 50-10.23-12434 nurodė, kad Petro Baršausko Monografijos anglų kalba neturi, raštu Nr. S-388 kreipėsi į VGTU prašydamas:

„1) pateikti habilitacijos procedūrą reglamentuojančių teisės aktų, galiojusių tuo metu, kai Petras Baršauskas siekė įgyti habilituoto daktaro laipsnį, tinkamai patvirtintas kopijas;

2) nurodant habilitacijos komiteto sudėtį pateikti dokumentų, kurių pagrindu sudarytas habilitacijos komitetas P. Baršauskui siekiant įgyti habilituoto daktaro laipsnį, tinkamai patvirtintas kopijas;

3) nurodyti, kaip habilitacijos komiteto nariai buvo supažindinti su P. Baršausko monografija, kurios pagrindu svarstyta galimybė suteikti habilituoto daktaro laipsnį.“

2017 m. rugsėjo 21 d. VGTU raštu Nr. 50-10.23-12805 pateikė Monografijos anglų kalba patvirtiną kopiją ir nurodė, kad „Monografiją prieš habilitacinio darbo gynimą taip pat gavo Lietuvos mokslų akademija ir Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka.“

2017 m. rugsėjo 25 d. VGTU rašte Nr. 1704-10.23-13011 nurodė, kad „habilitacijos komiteto nariai su [Petro Baršausko] monografija galėjo susipažinti [VGTU] doktorantūros, mokslo laipsnių ir pedagoginių mokslo vardų teikimo nuostatuose nustatyta tvarka. Prieš habilitaciją [Petro Baršausko] monografija buvo platinama UAB „Knygininkas“ ir kituose knygynuose bei pateikta Lietuvos mokslų akademijos bibliotekai, [LNB] ir [VGTU] bibliotekai“ ir pridėjo dokumentus: 1) Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 1997 m. gegužės 30 d. patvirtintų VGTU doktorantūros, mokslo laipsnių ir pedagoginių mokslo vardų teikimo nuostatų kopiją (toliau – Nuostatai); 2) Vilniaus universiteto Senato 2002 m. birželio 6 d. posėdžio protokolo Nr. 12 išrašo kopiją; 3) VGTU Senato 2002 m. birželio 27 d. posėdžio protokolo Nr. 14 išrašo kopiją.

2017 m. rugsėjo 27 d. Kontrolierius raštu Nr. S-403 kreipėsi į VGTU, prašydamas pateikti dokumentus (išskyrus Monografiją ir jos santrauką), kuriuos Petras Baršauskas „pateikė VGTU, siekdamas įgyti habilituoto daktaro laipsnį:

- 1) prašymą rektoriaus vardu;
- 2) daktaro diplomo kopiją ir daktaro disertacijos santrauką;
- 3) gyvenimo, mokslinės ir kūrybinės veiklos aprašymą;
- 4) visų mokslo darbų sąrašą;
- 5) habilitaciniu darbu apibendrintų mokslo darbų sąrašą ir jų kopijas;
- 6) katedros, kurioje P. Baršauskas dirbo, atsiliepimą apie jį;
- 7) kitus dokumentus (sąžiningumo deklaraciją ir kt.).“

2017 m. spalio 2 d. VGTU, atsakydamas į Kontrolieriaus paklausimą, rašte Nr. 1704-10.23-13474 nurodė, kad „daktaro disertacijos santraukos pateikti deja negalime, nes jos nėra P. Baršausko habilitacijos byloje“ ir pridėjo: 1) Petro Baršausko prašymo kopiją; 2) daktaro diplomo kopiją; 3) gyvenimo aprašymą; 4) visų mokslų darbų sąrašo kopiją; 5) KTU Ekonomikos ir vadybos fakulteto Mokslo tarybos pirmininko V. V. atsiliepimo apie Monografiją kopiją; 6) Autoriaus garantijos kopiją (dabar – sąžiningumo deklaracija); 6) su Monografija susijusių publikacijų sąrašą; 7) procentinį autorių indėlį į kiekvieną publikaciją; 8) su Monografija susijusių publikacijų kopijas.

2017 m. rugsėjo 22 d. Kontrolierius raštu Nr. S-393, atsižvelgdamas į tai, kad patvirtintos ir šiuo metu galiojančios bibliografinių nuorodų ir informacijos išteklių citavimo gairės yra tik anglų kalba, kreipėsi į Lietuvos Standartizacijos departamentą prašydamas nurodyti, „kas yra atsakingas už šiuo metu Lietuvoje galiojančių bibliografinių nuorodų ir informacijos išteklių citavimo gairių vertimą į lietuvių kalbą“. Lietuvos standartizacijos departamentas 2017 m. rugsėjo 27 d. raštu Nr. (1.7)S-236 nurodė, kad tai „yra ne Departamento kompetencijos dalykas“.

2017 m. rugsėjo 28 d. Kontrolierius raštu Nr. S-404 kreipėsi į VGTU, prašydamas pateikti etikos kodekso, galiojusio Petriui Baršauskui ginantis habilituoto daktaro laipsnį, kopiją. 2017 m. spalio 2 d. VGTU rašte Nr. 40-10.23-13460 nurodė, kad „pirmasis [VGTU] dėstytojų ir mokslo darbuotojų etikos kodeksas buvo patvirtintas 2003-03-26 [VGTU] Senato nutarimu Nr. 20. Jokio kito akademinės etikos kodekso, galiojusio Petriui Baršauskui ginantis habilituoto daktaro laipsnį, VGTU nebuvo.“

2017 m. spalio 3 d. Kontrolierius, atsižvelgdamas į tai, kad habilitacijos teisę Petriui Baršauskui suteikė VGTU kartu su Vilniaus universitetu (toliau – VU), raštu Nr. S-406 kreipėsi į VU, prašydamas pateikti VU akademinės etikos kodekso, galiojusio Petriui Baršauskui siekiant įgyti habilituoto daktaro vardą 2002 m., kopiją. 2017 m. spalio 5 d. VU rašte Nr. 14400-SR-2062 nurodė, kad „akademinės etikos kodekso rengimo darbai pradėti 2004 metais <...>“.

2017 m. spalio 3 d. Kontrolierius raštu Nr. S-405 kreipėsi į LNB prašydamas pateikti papildomą informaciją – B. Weinerio 1992 m. straipsnio *What Executives Should Know About Political Risk* kopiją (žurnalas *Management Review*, 81 (1)). 2017 m. spalio 4 d. LNB pateikė prašomą straipsnį (raštas Nr. SD-17-1074).

KTU Akademinės etikos kolegijos pirmininkas Nerijus Čepulis viešai nurodė, kad: „<...> šios monografijos tyrimas jau buvo atliktas. 2003 m. Lietuvos mokslų taryba atliko šį tyrimą. Išvada buvo palanki rektoriui. Kritikos jokios nebuvo. Tik pagyros“⁵. Atsižvelgdamas į tai 2017 m. spalio

⁵15min. Plagiavimu apkaltinto KTU rektoriaus P. Baršausko išpažintis: „Problemų yra, bet tai – ne plagiatas“ [prieiga

4 d. Kontrolierius raštu Nr. S-408 kreipėsi į Lietuvos mokslo tarybą (toliau – LMT), prašydamas pateikti paaiškinimus. 2017 m. spalio 11 d. LMT rašte Nr. 4S-1122 nurodė: „[LMT], vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. lapkričio 13 d. nutarimu Nr. 1317 patvirtintais Lietuvos Respublikos mokslo laipsnių ir pedagoginių mokslo vardų sistemos bendraisiais nuostatais, buvo įgaliota kontroliuoti, kaip mokslo ir studijų institucijos laikosi mokslo laipsnių ir pedagoginių mokslo vardų teikimo reikalavimų, ir teikti Švietimo ir mokslo ministerijai išvadas dėl pateiktų registruoti mokslo laipsnių diplomų ir pedagoginių mokslo vardų atestatų. <...> Atkreipiame dėmesį į tai, kad [minėti] Nuostatai neįpareigojo LMT gilintis į habilitacinio darbo turinį, o buvo pavesta įvertinti, kaip mokslo ir studijų institucijos laikosi nuostatų reikalavimų. Ar habilitacijai teikiamas darbas ir pretendento mokslo veikla atitinka habilituotam daktarui keliamus reikalavimus argumentuotai turėjo įvertinti kiekvienas habilitacijos komiteto narys. Šiuo metu LMT archyve rasti dokumentai liudija, kad [VGTU] LMT pateikė dr. Petro Baršausko habilitacijai teikiamos monografijos santrauką su dokumentų kopijomis, reikalingomis priimti sprendimą dėl habilituoto daktaro diplomo registravimo, ir prof. habil. dr. Romualdo Ginevičiaus atsiliepimą apie aukščiau minėtą darbą. <...> LMT Mokslininkų kvalifikacijos komisija pritarė, kad dr. Petro Baršausko habilituoto daktaro diplomai būtų įregistruoti. Šį sprendimą Komisija patvirtino 2003 m. kovo 3 d. Švietimo ir mokslo ministerijai išsiųstu raštu Nr. 43 „Dėl mokslo laipsnių diplomų registravimo“. LMT minėtu raštu pateikė R. Ginevičiaus atsiliepimo ir rašto ministerijai kopijas.

2017 m. spalio 5 d. Kontrolierius, atsižvelgdamas į viešojoje erdvėje išsakytus teiginius, kad „[KTU] „valdyba“ ir KTU akademinės etikos komisija vertino [Petro Baršausko] [Monografiją] dėl galimo plagiatu“⁶, raštu Nr. S-411 kreipėsi į KTU prašydamas:

- 1) nurodyti, koks yra „valdybos“ vaidmuo KTU valdyme;
- 2) pateikti valdybos veiklą reglamentuojančių teisės aktų tinkamai patvirtintas kopijas;
- 3) pateikti KTU valdybos turimus duomenis apie monografiją bei monografijos tyrimus dėl galimo plagiatu;
- 4) pateikti KTU akademinės etikos komisijos atliktus monografijos vertinimus dėl galimo plagiatu.“

Sprendimo priėmimo dieną, atsakymas iš KTU nebuvo gautas. Kontrolierius gavęs informaciją iš KTU ir ją įvertinęs, nuspręs dėl tyrimo pradėjimo dėl Nerijaus Čepulio galimų akademinės etikos pažeidimų.

2017 m. rugsėjo 25 d. Kontrolierius raštu Nr. S-401 kreipėsi į Habilitacinio komiteto narius, prašydamas atvykti į Tarnybą ir pateikti paaiškinimus. Susitikimai įvyko Tarnyboje 2017 m. spalio 4–5 dienomis su Habilitacinio komiteto nariais: Romualdu Ginevičiumi, Borisu Melniku, Zigmū Lydeka, Albinu Marčinsku. Susitikimų metu visiems atvykusiems buvo pateikti susipažinti du vadovėliai: 1) H. Koontz ir H. Weihrich *Essentials of Management* (5th ed., 1990 m.) ir 2) R. M. Hodgetts bei F. Luthans *International Management* (1991 m.) (toliau abu kartu – vadovėliai).

2017 m. spalio 4 d. susitikimo Tarnyboje metu Kontrolieriui pasiteiravus Habilitacinio komiteto nario Romualdo Ginevičiaus (toliau – R. G.) dėl leidinių, su kuriais nustatyti Monografijos sutapimai, R. G. nurodė, kad „tuomet dar išvis buvo problema tais laikais su užsienio literatūra. Kad

per: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/svietimas/plagiavimu-apkaltinto-ktu-rektoriaus-p-barsausko-ispazintis-problemu-yra-bet-tai-ne-plagiatas-233-857984>. Žiūrėta 2017 m. spalio 4 d.

⁶ Ten pat.

gauti, tai buvo ir dabar yra <...>. Bibliotekoj tų knygų – po vieną, du egzempliorius.“ Kontrolieriui pasiteiravus dėl Habilitacinio komiteto uždavinių, R. G. nurodė, kad „pirmas dalykas, kaip aš įsivaizduoju komiteto funkcijas, šitas dalykas [plagiato patikra] – neįeina. [Habilitacinis komitetas] priima gryną paėmę monografiją kaip tokia, kadangi čia neįmanoma [patikrinti] fiziškai. Įsivaizduokite, yra tūkstančiai, šimtai tūkstančių knygų. Ir šiandien nekeliame mes absoliučiai tokio sau uždavinio per gynimus, kad tikrinti. Atsakomybė yra to, kuris padeda ant stalo tą savo knygą. Mūsų kaip komiteto [pareiga] – kad būtų procedūriškai atlikta ir be priekaištų. <...> Jeigu būtų įtarimai, tai aš nemanau, kad gynimas būtų įvykęs. Aš įsivaizduoju, kad, jeigu būtų tokie įtarimai, gynimas atidėtas, būtų informuota ta institucija [VGTU]. Ir būtų paprašyta iš [Petro Baršausko], kad, jeigu jis nori gintis... <...> Žinant, kad yra plagiatas, kaip galima priimti. Tai mes sau nuosprendį rašom...“ Kontrolieriui pasiteiravus dėl Petro Baršausko monografijos ir jos pagrindu parengtos santraukos santykio, R. G. nurodė, kad „pagrindinis reikalavimas santraukai – kad ji iš esmės atspindėtų monografiją. <...> Su tom pavardėmis galbūt ten buvo. Vienos pavardės santraukoj – aš kalbu daugiau apie Lietuvos mokslininkus, kurių nebuvo – mažiau minimi monografijoje. <...> [Monografijoje lietuvių autoriai,] praktiškai labai mažai buvo [minimi]. Galima sakyti, beveik nebuvo minimi. <...> Santrauka – sutrauki, pateikti esminius momentus. <...> Jeigu jie [neatitikimai] neužgožia tos esmės, tai nėra... Aišku, negerai, bet... Diskusinis klausimas. Kiek turėtų būti. <...> Bet iš esmės, visumoj – santrauka turi atspindėti, mes ir žiūrim, ar santrauka atspindi esminius dalykus pačios disertacijos... Monografijos.“

2017 m. spalio 4 d. susitikimo Tarnyboje metu, Kontrolieriui pasiteiravus Habilitacinio komiteto pirmininko Boriso Melniko (toliau – B. M.), ar jis susipažino su Monografija, B. M. nurodė, kad „[Monografiją] pirmą kartą pamačiau, turbūt, kai buvo pristatoma būsimą dar turbūt habilitanto [habilitacijai teikiama medžiaga]. Tuo jis dar nebuvo habilitantas. Medžiaga taip vadinamoje turbūt vadybos mokslo krypties komisijoje. Todėl, kad habilitacijos procedūra vyko keliais etapais. Ir vienas pirmųjų etapų buvo medžiagos pristatymas vadybos mokslų krypties komisijoje. <...> Ir jau gerokai vėliau buvo sudarytas habilitacijos komitetas. Ir mane paskyrė to komiteto pirmininku.“ Kontrolieriui pasiteiravus, kas B. M. buvo žinoma dėl Monografijos pirmo ir antro leidimo, B. M. paaiškinimą pateikti negalėjo ir nurodė, kad „žiūrėjau Monografijos tekstą, bet turiu nuoširdžiai pasakyti, aš grynai dirbau su santrauka“. Kontrolieriui pasitikslinus, „ar buvote pilnai susipažinęs su monografija“, B. M. patvirtino, kad buvo susipažinęs. Kontrolieriui pateikus klausimą dėl autorių ir tų autorių vadovėlių, kuriuose rasti sutapimai su Monografija, B. M. nurodė, kad „tas pavardes aš žinojau tuo metu ir žinojau, kad jie toje srityje dirba. <...>. Aš pastoviai sekdavau literatūrą. <...> Pavardžių daug. <...> Yra Krugmanas, yra Stiglitzas, yra. Yra literatūros šaltinių, kurie man yra žinomi. Yra literatūros šaltinių, kurie man nežinomi. Yra įvairių. <...> Literatūra, užsienyje leidžiama, man buvo žinoma dėl vienos paprastos priežasties. Aš 15 metų dirbau vizituojančiu profesoriumi Vokietijoje, skaičiau paskaitas transformacijų, reformų ir tarptautinės vadybos tematikoje vokiečių studentams.“ Kontrolieriui pasitikslinus dėl susipažinimo su Monografija, B. M. nurodė, kad „aš išgiliau tiek, kad galėčiau teigti, kad ta medžiaga yra adekvati reikalavimams, kurie yra keliami žmogui, pretenduojančiam įgyti habilituoto daktaro laipsnį. <...> mano vienas iš tikslų buvo pasižiūrėti, koku mastu monografijos teiginiai yra atstovaujami ir reprezentuojami santraukoje. <...> gavęs pradinį santraukos variantą, aš supratau, kad santrauka turi būti, nu, iš esmės pataisyta. Ir aš buvau pasirengęs duoti konstruktyvias pastabas habilitantui dėl santraukos pataisymo. Ir tam, kad duoti tas pastabas, aš atitinkamai atidžiai ir peržiūrėjau, ir perskaičiau monografiją, o aš neskaičiau monografijos su intencija patobulinti savo paties kvalifikaciją ir pasigilinti į tuos dalykus, kurie man ir taip buvo žinomi. Aš <...>

monografijoje radau naujų minčių, naujų idėjų, kurios man buvo naujos. Ir tai buvo irgi vienas iš mano argumentų, teigiamai [vertinti] paties Baršausko kandidatavimą į habilituoto daktaro – sakykime taip – statusą.“ Kontrolieriui pasiteiravus nuomonės dėl autorių, kurių darbai nebuvo nagrinėjami ir cituojami Monografijoje, nurodymo santraukoje, B. M. nurodė, kad „aš manau, kad tokiais atvejais reikia toleruoti autoriaus poziciją.“ Kontrolieriui pateikus klausimą dėl sutapčių paieškos tuo metu, kai vyko habilitacijos procesas, B. M. nurodė, kad „<...> man buvo žinomos kai kurios idėjos. <...> Matot, yra idėja, yra pažodinis tekstas. Reiškia idėjos buvo... [žinomos] <...> jeigu aš skaitau konkrečią monografiją ir randu, reiškia, formuluotes, kad egzistuoja tokie tai požiūriai į tarptautinį verslą, egzistuoja tokie tai požiūriai į tarptautinę vadybą, egzistuoja tokie tai principai, egzistuoja tokia tai, sakysim, laisvos prekybos ar demokratiškos santykių samprata. Šitai yra visuotinai žinomi dalykai, kurie galbūt įvairiomis formuluotėmis yra kartojami po daugelį kartų pačių įvairiausių autorių darbuose. Ir šitoj vietoj atsiranda tam tikros subtilybės. Jeigu mes kalbame apie paradinį arba pažodinį teksto atkartojimą, tai yra vienas dalykas. Aš iš tikrųjų tų knygų ar kitų, reiškia, tekstų nebuvau žinojęs taip detalai ir taip tiksliai, ir taip adekvačiai, kad galėčiau tvirtinti, kad, štai, tokie tai sakiniai, toks tai gabaliukas yra paraidžiui nukopijuotas ir nurašytas.“ Pasitikslinus, ar Monografijos tekstas įtarimo nesukėlė, B. M. patvirtino, kad „man nesukėlė“. Pasiteiravus, ar B. M. yra skaitęs vadovėlius, kurie iš dalies sutampa su Monografija, B. M. patvirtino, kad „šitų knygų aš nebuvau skaitęs. <...> Autorius aš žinojau šituos.“ Paklausus dėl Monografijos ir jos pagrindu parengtos santraukos santykio, B. M. nurodė, kad „<...> pateikiau patarimų Petriui Baršauskui dėl santraukos iš viso kai kurių akcentų, kai kurių teiginių korektūros. Aš pasiūliau jam suformuluoti šiek tiek kitaip, negu buvo suformuluota. Sakysim, teiginius, kurie atspindi tyrimo sritį, tyrimo objektą, teiginius, kurie atspindi darbo tikslus, uždavinius, formuluotes, kurios atspindi tyrimo tikslus, uždavinius, formuluotes, kurios atspindi metodologijos, sakykim, ten tokią esmę. Pasiūliau jam performuluoti esmines išvadas, kurias jis padarė. <...> Bet iš esmės tai, kas buvo parašyta santraukoje, iš esmės tai buvo adekvatu monografijai ir man kažkokių esminių, kažkokių tai, sakykim, neigiamų tokių ar vertinimų, ar neigiamos reakcijos, man tai nebuvo sukėlę.“

2017 m. spalio 4 d. susitikimo Tarnyboje metu, Kontrolieriui pasiteiravus Habilitacinio komiteto nario Zigmo Lydekos (toliau – Z. L.) dėl vadovėlių ir ar jam buvo tokie žinomi, Z. L. nurodė, kad „ne, nebuvo galimybių [žinoti]. Ir dar kartą kartoju, aš esu ekonomikos krypties. <...> Tai *menedžmento* kaip tokio, aš [man]... nebuvo reikšminga. <...> Bet pats faktas, vadovėlių naudojimas monografijoje yra nekorektiškas.“ Kontrolieriui pasiteiravus, ar nekėlė įtarimų Monografija dėl galimo plagiatu, Z. L. nurodė, kad „ne, nekėlė. Man nekėlė. <...> dabar, ta prasme, kai tekstą žiūri, jis yra gan korektiškai sudėliotas. Yra citavimo, ir visa kita nurodyta. Pats tekstas, pamenu, kai aš skaičiau, turinio prasme – jis yra korektiškas. Nu, galiausiai – žymių mokslininkų ir panaudotos mintys. Reiškia, mes įvertinome jas, o ne Baršauską.“ Pasiteiravus dėl Monografijos ir jos pagrindu parengtos santraukos santykio, Z. L., nurodė: „aš manyčiau, yra pasakymas monografijos santrauka. Bet, jei išėjo metai po – kažkiek, kažkas gali būti išplėtotas. Bet tai – vienaip ar kitaip turėtų būti įvardinta.“

2017 m. spalio 5 d. susitikimo Tarnyboje metu Habilitacinio komiteto narys Albinas Marčinskis (toliau – A. M.) nurodė, kad „<...> iki gynimo buvau gavęs [Petro Baršausko] pagrindinius kūrinius, jo tą knygelę. <...> Manau, kad tai [tiko] nusistovėjusiems standartams ir aš sutikau dalyvauti procese. Tuo metu man tai, žinoma, nekilo abejonės, kad tai gali būti štai tų dalykų [galimo plagiatu], kurių šiandien yra akiraty daugelio žmonių, kadangi tai buvo, visų pirma, pavardė Baršauskas, buvęs labai gerbiamas žmogus Kazimieras Baršauskas. <...> Kita vertus, atkreipkime dėmesį, tai yra leidykla. Leidykla bet koku atveju, juo labiau va šita [Nordic Academy

of Informatization e. V., Stralsund] prisiima ir privalo prisiimti visą atsakomybę dėl pateiktos informacijos švarumo. <...> Ramia dūšia sudalyvavau.“ Kontrolieriui pasiteiravus A. M. apie jam žinomus Petro Baršausko Monografijos srities vadovėlius, A. M. nurodė, kad „tuo metu mūsų bibliotekoje buvo absoliutus badas.“ Pasiteiravus apie habilitacijos procedūrą, A. M. nurodė, kad „paties proceso nebeprisimenu. Vadinasi, ko gero, tai buvo eilinis <...> įvykis, nepadaręs kokio išskirtinio įspūdžio“. Kontrolierius susitikimo metu taip pat pasiteiravo A. M. nuomonės apie monografijos ir jos pagrindu parengtos santraukos santykį. Atsakydamas į šį klausimą A. M. nurodė, „kadangi [habilituojama] už darbų visumą, <...> iš kitų darbų autoriui yra palikta teisė ir galimybė įdėti tuos [papildomus] fragmentus. <...> Monografijos santrauka, na taip, na tai šiuo atveju yra, žinoma, peržengti... <...>. Autorius galbūt gali šiek tiek konceptualiai ar metodologiškai, <...> pakoreguoti, patikslinti. Bet empiriniu pagrindu...“

2017 m. rugsėjo 26 d. atliktas Pareiškėjo pranešime nurodytų autorių leidinių palyginimas su Monografija (žr. 1–9 priedai) ir parengta sutapčių analizė.

2017 m. rugsėjo 27 d. Kontrolierius raštu Nr. S-402 informavo Petrą Baršauską apie 2017 m. rugpjūčio 28 d. pradėtą nagrinėti skundą „dėl galimų Jūsų akademinės etikos pažeidimų, susijusių su habilitacijai pateikta monografija“ ir paprašė atvykti į Tarnybą 2017 m. spalio 4 d. bei „pateikti <...> žinomą informaciją susijusią su Tarnyboje nagrinėjamu skundu“. Kontrolierius 2017 m. spalio 3 d. gavo iš KTU raštą Nr. DV10-629, pasirašytą rektoriaus Petro Baršausko, (rašto rengėjas KTU darbuotojas I. A). Rašte nurodoma: „informuoju, kad esu pasirengęs bendradarbiauti ir visą man žinomą informaciją bei paaiškinimus, kurie susiję su nagrinėjamu skundu, Tarnybai pateikti raštu.“

2017 m. spalio 4 d. Kontrolierius raštu Nr. S-407 pakartotinai kreipėsi į Petrą Baršauską: „atsižvelgdamas į tai, kad minėtas atvejis susilaukė visuomenėje daug dėmesio, siekdamas koncentruotumo ir norėdamas kaip galima greičiau išnagrinėti gautą skundą, pakartotinai kviečiu atvykti 2017 m. spalio 9 d. 10 val. į Tarnybą <...> ir pateikti paaiškinimus apie Jūsų [Monografijos] bei jos santraukos rašymą, leidimą ir gynimą, nuo kurių priklausys tolesni klausimai. <...> Neatvykus aukščiau nurodytu laiku bus laikoma, kad atsisakėte bendradarbiauti ir sprendimas bus priimamas pagal Kontrolieriaus gautą iš kitų fizinių ir juridinių asmenų informaciją.“

2017 m. spalio 6 d. KTU raštu Nr. DV10-639, pasirašytą rektoriaus Petro Baršausko (rašto rengėjas KTU darbuotojas R. D.) informavo: „[KTU] gavo Jūsų <...> raštą <...> kuriuo Jūs pakartotinai reikalaujate atvykti į [Tarnybą]. Dar kartą pakartosiu, kad esu pasirengęs bendradarbiauti, siekdamas, kad Tarnybos atliekamas tyrimas dėl galimų mano akademinės etikos pažeidimų vyktų kuo sklandžiau, nešališkiau ir objektyviau. Būtent dėl nurodytos priežasties dar kartą siūlau pateikti tyrimui atlikti reikiamus klausimus raštu, į kuriuos atsakysiu per įmanomai trumpiausią laiką ir kaip galėdamas išsamiau. Tikiu, kad mano atsakymai į Jūsų suformuotus klausimus raštu tik pagreitins tyrimo atlikimą ir suteiks skaidrumo Tarnybos atliekamam tyrimui. <...> Mano nuomone, Tarnybos grasinimas, kad dėl galimo pažeidimo bus priimtas sprendimas neišklausius mano paaiškinimų, kuriuos pageidauju pateikti raštu dėl aukščiau šiame rašte nurodytų priežasčių, akivaizdžiai pažeis [Tarnybos nuostatuose] nurodytus principus ir nulems neteisingo, šališko sprendimo priėmimą. Prašau racionaliai įvertinti šiame rašte išdėstytus argumentus ir pateikti Tarnybos tyrimui atlikti reikiamus klausimus raštu.“

2017 m. spalio 9 d. Kontrolierius trečią kartą raštu Nr. S-416 kreipėsi į Petrą Baršauską: „2017 m. spalio 4 d. raštu Nr. S-407 <...> Jūs buvote pakartotinai kviečiamas atvykti į [Tarnybą]. Rašte prašyta pateikti paaiškinimus [Kontrolieriui] apie „Jūsų [Monografijos] bei jos santraukos

rašymą, leidimą ir gynimą nuo kurių priklausys tolesni [Kontrolieriaus] klausimai“. <...> Be to, iki šiol nemėginote susipažinti su Kontrolieriui pateikto skundo objektu ir skundo pagrindu atliekamu tyrimu, nesate pateikę jokių paaiškinimų nei žodžiu, nei raštu. Priešingai, Jūsų veiksmai prieštarauja išsakytiems teiginiams, kad siekiate bendradarbiauti. Pakartotinai kviečiu atvykti į Tarnybą 2017 m. spalio 11 d. <...> pateikti paaiškinimus dėl galimų akademinės etikos pažeidimų, susijusių su [Monografija] bei jos pagrindu parengta santrauka. Jeigu atsisakote atvykti, prašau:

1) nurodyti telefono numerį ir tikslų laiką, kada šiandien su Jumis būtų galima susisiekti ir užduoti klausimus apie habilitacijai pateiktą monografiją, arba

2) skirti susitikimą 2017 m. spalio 11 d. Kontrolieriui atvykstant į KTU.

Informaciją apie Jūsų pasirinkimą prašau pateikti šiandien iki 15 val. <...>“

2017 m. spalio 9 d. susisiekus telefonu su KTU, KTU atstovas nurodė, kad Petras Baršauskas šiuo metu išvykęs, su juo bus susisiepta telefonu ir Tarnyba bus informuota dėl tolimesnių veiksmų. Nesulaukus skambučio iš KTU, tos pačios darbo dienos pabaigoje buvo paskambinta KTU internetinėje svetainėje nurodytu Petro Baršausko telefonu. Atsiliepęs KTU atstovas telefonu informavo, kad atsakymas rengiamas ir bus pateiktas raštu.

2017 m. spalio 11 d. buvo gautas KTU 2017 m. spalio 10 d raštas Nr. DV10-00654, pasirašytas rektoriaus Petro Baršausko (rašto rengėjas KTU darbuotojas R. B), kuriame nurodyta, kad „<...> nepaisant pakartotinio prašymo, nenurodote teisinio pagrindo, kuriuo remiantis mano atvykimas į Jūsų Tarnybą man būtų privalomas. <...> Informuoju Jus, kad iki šiol Jūs [Kontrolierius], gavęs skundą, nepateikėte jokios informacijos nei apie skundą, nei apie atliekamą tyrimą, neuždavėte jokių klausimų. <...> prašau man persiųsti gauto skundo ir jo priedų kopiją. Taip pat primenu, kad esu pasirengęs bendradarbiauti ir atsakyti į visus Jūsų klausimus raštu, jei jie [skundo ir priedų kopija] bus gauti. <...>“.

Atliekamo tyrimo kontekste pažymėtina, kad Petras Baršauskas buvo kviečiamas ir anksčiau atvykti į Tarnybą dėl kito Kontrolieriaus pradėto tyrimo pagal 2017 m. birželio 16 d. pranešimą. Susitikimas Tarnyboje įvyko 2017 m. liepos 26 d., po kurio Petras Baršauskas 2017 m. rugpjūčio 4 d. el. paštu pateikė Kontrolieriui savo rengtų leidinių suvestinę. Pateiktoje suvestinėje Petras Baršauskas Kontrolieriui nurodė, kad yra leidinio „Transfer of International Management Principles to CEECs“ (monografija), išleisto 2000 m. Stralsund: Nordic Academy of Informatization e. V, ISBN 3-00-007003-6, autorius.

2017 m. spalio 11 d. atsistatydinimo pareiškime Petras Baršauskas nurodė, kad „Monografijoje sugulė mano patirtis ir žinios, kurias per daugiau nei dešimt metų sukaupiau tiek gilindamasis į mokslinę literatūrą, tiek dirbdamas tarptautinių ryšių prorektoriumi, tiek konsultuodamas įmones tarptautinio verslo vadybos klausimais. Pripažįstu, kad yra padaryta techninių klaidų citavime, kad nepakankamai dėmesio skyriau teksto sutvarkymui.“⁷

Kontrolierius siekdamas užtikrinti audiatur et altera pars⁸ principą keletą kartų kvietė atvykti Petrą Baršauską į Tarnybą ir pateikti paaiškinimus. Petras Baršauskas neatvyko, paaiškinimų nei raštu, nei žodžiu nepateikė. Gauti tik KTU darbuotojų atsakymai. Apie Kontrolieriaus pradėtą tyrimą Petras Baršauskas buvo informuotas. Nagrinėjamu atveju paaiškinimų (ne)pateikimas galutiniam sprendimui reikšmės neturi, nes Pareiškėjo pranešimas pateiktas ir tyrimas atliktas dėl Monografijos ir jos pagrindu parengtos santraukos, t. y. dėl galimo plagijavimo ir iš to kylančio akademinio sąžiningumo principo pažeidimo.

⁷ KTU. KTU rektorius įteikė atsistatydinimo pareiškimą [prieiga per: <https://ktu.edu/news/ktu-rektorius-iteike-atsistatydinimo-pareiškima/>]. Žiūrėta 2017 m. spalio 11 d.

⁸ Liet. tebūnie išklaudyta ir kita pusė.

Išnagrinėjus pranešimo aplinkybes, gautą ir surinktą informaciją ir atlikus tyrimą, nustatyta:

Dėl rektoriaus Petro Baršausko privačiųjų ir viešųjų interesų atskyrimo

Pažymėtina, kad Kontrolierius keletą kartų kreipėsi į akademinės bendruomenės narį Petrą Baršauską siekdamas ne perskaityti KTU darbuotojų parengtus raštus, o siekdamas išgirsti paaiškinimus iš jo paties dėl galimo akademinės etikos pažeidimo. Tačiau buvo gauti tik KTU darbuotojų parengti atsakymai raštu, iš kurių galima spręsti apie Petro Baršausko atsisakymą atvykti į Tarnybą ar priimti Kontrolierių KTU.

Atsižvelgiant į tai, kad Kontrolierius į Tarnybą kvietė atvykti akademinės bendruomenės narį Petrą Baršauską ir pateikti paaiškinimus, susijusius su jo ne kaip rektoriaus vykdoma veikla KTU, o su tyrimu, vykdomu Tarnyboje dėl jo kaip akademinės bendruomenės nario, rengusio Monografiją; tačiau atsakymų Kontrolieriui rengėjai buvo KTU darbuotojai, o ne pats Petras Baršauskas, konstatuotina, kad Petras Baršauskas kaip KTU rektorius pažeidė KTU Akademinės etikos kodekso 3.8 papunktyje įtvirtintą akademinio sąžiningumo principą ta dalimi, kurioje nustatyta, kad „akademinio sąžiningumo principas remiasi <...> privačiųjų ir viešųjų interesų atskyrimu“ ir Mokslo ir studijų įstatymo 4 straipsnio 2 dalį ta dalimi, kurioje įtvirtinti dalyvaujančių asmenų lygybės ir tausaus išteklių vartojimo principai.

Viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktas nustato, kad „dirbantys valstybinėje tarnyboje, privalo <...> nesinaudoti pareigomis asmeninei naudai gauti“, todėl Kontrolierius surinktą informaciją pagal kompetenciją persiunčia Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai.

Dėl habilitacijos procedūros

Nuostatų 57 punkte nustatyta, kad „habilitacijos siekiantis mokslininkas <...> gali [pateikti] <...> [monografiją], <...> jeigu ji išleista ne vėliau kaip prieš vienerius metus“. 62 punkte nustatyta, kokius „Universitetui pretendentas teikia“ dokumentus. 63 punkte nustatyta, kad „Rektorius habilitacinį darbą ir jo priedus perduoda atitinkamos mokslo krypties komisijai, kuri per tris mėnesius turi pateikti rektoriui išvadą, ar pateiktas darbas atitinka habilitacijai keliamus reikalavimus. Mokslo krypties komisija preliminariai apsparsto darbą ir, jeigu jis gali atitikti habilitacinio darbo reikalavimus, perduoda atitinkamoms Universiteto katedroms ar kitiems padaliniais bei ne mažiau kaip dviem ekspertams, kurie vertina, ar darbas atitinka habilitacijai keliamus reikalavimus. Jei habilitacijos teisė suteikta Universitetui kartu su kita mokslo ir studijų institucija, išankstinį darbo įvertinimą turi pateikti ir antroji institucija arba jungtinė mokslo krypties komisija. <...> Apibendrintas išvadas komisija pateikia rektoriui ir su jomis supažindina habilitantą. <...>“; 64 punkte – „rektorius <...> monografiją su dokumentais ir mokslo krypties komisijos išvada perduoda Universiteto tarybai, kuri per mėnesį priima sprendimą dėl habilitacijos proceso. Taryba, nutarusi, kad habilitaciją galima pradėti, patvirtina habilitacijos komiteto sudėtį bei pirmininką <...>“. 69 punkte – „patvirtinto habilitacijos komiteto pirmininkas sukviečia komiteto posėdį, kuriame nustatoma habilitacijos posėdžio data <...>“. 73 punkte – „<...> Nusprendus laipsnį suteikti, išrašomas habilituoto daktaro mokslo laipsnio diplomas, jį pasirašo habilitacijos komiteto nariai.“

Pagal iki 2016 m. gruodžio 31 d. galiojusio Mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 1 dalies redakciją Kontrolierius – „valstybės pareigūnas, nagrinėjantis skundus ir inicijuojantis tyrimus dėl akademinės etikos ir procedūrų pažeidimo“, t. y. Kontrolieriui buvo nustatyti įgaliojimai nagrinėti skundus ir inicijuoti tyrimus dėl visų procedūrų, ne tik dėl nustatytų mokslo ir studijų institucijų akademinės etikos kodeksuose. Įsigaliojus naujai įstatymo redakcijai, buvo nustatyta, kad Kontrolierius yra valstybės pareigūnas, nagrinėjantis skundus, pranešimus ir savo iniciatyva atliekantis tyrimus dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų, įtvirtintų mokslo ir studijų institucijų akademinės etikos kodeksuose, taigi Kontrolieriaus kompetencija buvo susiaurinta, todėl habilitacinė procedūra nebuvo vertinta.

Kontrolierius atkreipia dėmesį, kad Petras Baršauskas prašymą VGTU „leisti ginti habilitacinį darbą (monografiją)“ teikė 2002 m. sausio 21 d. nurodydamas monografijos antrąjį leidimą (2000 m.), todėl nesilaikė Nuostatų 57 punkto, kuriame nustatyta, kad „vietoj habilitacinio darbo gali būti pateikta <...> monografija, <...> jeigu ji išleista ne vėliau kaip prieš vienerius metus.“

Atsižvelgiant į tai, kad LMT buvo „pavesta įvertinti, kaip mokslo ir studijų institucijos laikosi nuostatų reikalavimų“, Kontrolierius surinkta informaciją pagal kompetenciją persiunčia LMT.

Dėl monografijos ir jos pagrindu parengtos santraukos

2002 m. sausio 21 d. Petras Baršauskas pateikė VGTU rektoriui E. Z. prašymą „leisti ginti habilitacinį darbą (monografiją) „Tarptautinio verslo vadybos principų taikymo ypatybės Vidurio ir Rytų Europos šalyse“ (Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas – 3S)“. Prie prašymo pridėta 2002 m. sausio 21 d. Autoriaus garantija, kurioje nurodoma, kad: „Aš, Petras Baršauskas, garantuoju, kad pateikiamą ginti habilitacinį darbą tema „Tarptautinio verslo vadybos principų taikymo ypatybės Vidurio ir Rytų Europos šalyse“ parengiau pagal habilitacijos nuostatų reikalavimus. Tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių mintys pažymėtos, pateikiant nuorodas į literatūrą. <...> Kitų asmenų mokslinio indėlio į parengtą habilitacinį darbą nėra. Jokio įstatymų nenumatyto mokesčio už darbą niekam nesu mokėjęs <...>“.

Ant 2002 m. sausio 21 d. prašymo uždėta institucijos vadovo rezoliucija: „Mokslo krypties komisijai. Parašas, 2002.04.12“. VGTU apie mokslo krypties komisiją ir jos darbą duomenų nepateikė, Habilitacinio komiteto sudėtis sudaryta ir patvirtinta VU Senato 2002 m. birželio 6 d. posėdžio protokolu Nr. 12 ir VGTU Senato 2002 m. birželio 27 d. protokolu Nr. 14. Habilitacinio komiteto posėdis ir viešas habilitacijos gynimas įvyko 2002 m. spalio 11 d. VGTU. Monografijos pagrindu Petru Baršauskui suteikta habilitacija.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pažymėtina, kad Kontrolierius, atlikdamas tyrimą ir priimdamas sprendimą, vadovavosi Mokslo ir studijų įstatymu, šiuo metu galiojančiu KTU akademinės etikos kodeksu ir atsižvelgdamas į habilitacijos gynimo metu galiojusį teisinį reglamentavimą – Nuostatus, Mokslo ir studijų įstatymą (aktuali bei 2002 m. birželio 11 d. įstatymo Nr. IX-945 redakcija), Švietimo ir mokslo ministro 2001 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 1704 patvirtintomis Reikalavimų mokslinėms monografijoms nuostatomis (redakcija 2002 m. gegužės 30 d. įsakymo Nr. 992) (toliau – Monografijų nuostatos).

Plagiatas gali būti suprantamas kaip etikos nusižengimas, susijęs su sąmoningu, negarbingu mėginimu svetimas mintis pateikti kaip savas. Vertinant plagiatą dera smerkti pažodinį kopijavimą.

Plagiato sąvoka pirmąkart vartojama I a. Romos poeto Marcus Valerius Martialis. Poetas kaltina, mėgina pajuokti savo konkurentą pagrobus jo eiles ir vadina plagiarius. Svetimų minčių pateikimas kaip savų imamas bausti nuo XVIII a.

Plagiatas kaip sąmoningas svetimų idėjų pateikimas kaip savų yra nusižengimas, smerkiamas ir persekiojamas etikos kodeksų pagrindu.⁹

Plagiatas yra vienas iš akademinės etikos pažeidimų, siejamų su sąžiningumo principu, ir tai yra etinė, o ne teisinė sąvoka. Etika – moralės sinonimas. Etikos norma yra įsipareigojimas, o ne įpareigojimas. Paprastas plagiatas suprantamas kaip meno darbų, kūrinių ar mokslo idėjų turinio ar žodžių pasisavinimas, nenurodant originalo. Tačiau įvairiai pasireiškiančių plagiato formų draudimas gali būti nustatytas ir teisėje.

Pavyzdžiui, teisėje autorinio teksto citavimo reikalavimai buvo nustatyti dar 1886 m. Berno konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (jos 1979 m. versijos) 10 str. 1 ir 3 punktuose, kuriuose numatoma, kad leidžiama cituoti kūrinių, jeigu nurodomas šaltinis ir autoriaus vardas (Lietuvoje įsigaliojo 1994 m. gruodžio 14 d.). Nuo 1999 m. birželio 9 d. galiojančio 1999 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (Nr. VIII-1185) 21 str. 2 d. yra nustatyta, kad „cituojant turi būti nurodomas citatos šaltinis ir autoriaus vardas, jeigu jis yra nurodytas kūrinyje, iš kurio citata paimta“. Iki 2003 m. gegužės 1 d. galiojusio baudžiamojo kodekso 142 str. ir nuo 2003 m. gegužės 1 d. galiojančio Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 191 str. yra draudžiamas autorystės pasisavinimas.

Kontrolierius, atlikdamas tyrimus dėl akademinės etikos pažeidimų, pirmiausia pažeidimą vertina etikos aspektu, tačiau gali atsižvelgti ir į teisinį su akademinė etika susijusių pažeidimų reglamentavimą.

Lietuvių kalbos žodyne nurodyta, kad plagiatas – svetimos autorystės, svetimo veikalo ar išradimo pasisavinimas; pats toks paskelbtas veikalas ar išradimas.¹⁰

Valstybinės lietuvių kalbos komisijos išaiškinimu plagiatas – tai kito autoriaus intelektualinio kūrinio visumos arba jo dalies pateikimas kaip savo paties, jį pasisavinant arba kopijuojant.¹¹

Oksfordo universiteto aiškinimu plagiatas – tai kitų asmenų darbų ar idėjų pristatymas kaip savo su ar be jų sutikimo, įterpiant tai į savo darbą be visaverčio tikrojo autoriaus pripažinimo (nuorodos). Plagiatas gali būti tyčinis arba netyčinis (ar neatsargus). Kitų asmenų tekstų perfravimas pakeičiant kelis žodžius ir žodžių tvarką ar atidžiai pagal jų argumento struktūrą, yra plagijavimas, jei nepateikiama tikrojo informacijos šaltinio nuoroda. Pereinančios nuorodos gali ir neužtekti, svarbu užtikrinti, kad nebūtų sukurtas klaidinantis įspūdis, kad perfrazuotas sakinytis ar sukeista idėjų eilė yra visiškai nauja. Visos citatos visuomet privalo būti pažymėtos citavimo taisyklėse nurodytais ženklais ir turėti pilną nuorodą į informacijos šaltinį. Skaitytojui visada turi būti aišku, kurios darbo dalys yra autoriaus savarankiškos ir kur yra atsižvelgiama į kito autoriaus idėjas, kalbą. Labai svarbu cituoti taisyklingai taip pat, kaip ir sudaryti informacijos šaltinių sąrašą. Citatos šaltinį privaloma nurodyti naudojant išnašą ar tekstinę nuorodą. Į informacijos šaltinių sąrašą negalima įtraukti nuorodų, kuriomis iš tikrųjų nebuvo naudojama.

⁹ Latourette, A. W. 2010. Plagiarism: Legal and Ethical Implications for the University. *The Journal of COLLEGE AND UNIVERSITY LAW*, 37 (1), p. 9, 15, 88. Pažodinis mūsų vertimas [prieiga per: http://intra.web.stockton.edu/eyos/academic_affairs/content/docs/Audrey%20Latourette%20plagiarism%20article.pdf]. Žiūrėta 2017 m. spalio 13 d.

¹⁰ Lietuvių kalbos žodynas [prieiga per: <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>]. Žiūrėta 2017 m. spalio 11 d.

¹¹ Valstybinė lietuvių kalbos komisija [prieiga per: <http://terminai.vlkk.lt/pls/tb/tb.search>]. Žiūrėta 2017 m. spalio 11 d.

Jeigu nėra galimybės prieiti prie pirminio informacijos šaltinio, cituojant privaloma nurodyti, kad informacijos šaltinis yra antrinis, t. y. kitas tekstas.¹²

2012 m. Lietuvos mokslininko kodekse nurodoma, kad „publikacijų autoriai nurodo ir objektyviai įvertina pirminius šaltinius bei publikacijas nagrinėjamu klausimu. Būtinai yra cituojami darbai, kurių rezultatai ir išvados prieštarauja skelbiamos publikacijos duomenims ir teiginiams. Bet kurios idėjos, teksto dalys, lygtys paimtos iš kitų publikacijų cituojant turi būti tinkamai priskirtos jų autoriams. Kitų autorių mokslo duomenų skelbimas nenurodant šaltinių yra laikomas plagijavimu – grubiu mokslininko etikos pažeidimu. Publikuojami tik tie tyrimų rezultatai, kuriuose yra esminių naujų duomenų. Kartotinis skelbimas jau publikuotų rezultatų bei rezultatų, turinčių nežymių skirtumų, kitame leidinyje yra nepriimtinas ir priskiriamas savęs plagijavimui.“¹³

Vykdydamas savo uždavinius, Kontrolierius 2015 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. V-16 patvirtino Mokslo ir studijų institucijų akademinės etikos kodeksą priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijas (toliau – Rekomendacijos), kuriose išdėstė pavyzdinį visuotinai akademinės bendruomenės pripažįstamų akademinų vertybių sąrašą. Rekomendacijų trečiame skirsnyje yra nurodyti mokslinės veiklos etikos reikalavimai, t. y., *mokslinė veikla turi būti grindžiama sąžiningu tyrimu ir tiesos siekimu, o tyrėjo elgesys – moralumu ir socialiai atsakingu elgesiu. Pripažindami tiesą ir pažinimą aukščiausiu mokslinės veikos siekiu, tikėdamiesi pasitikėjimo ir teisingo savo pasiekimų įvertinimo, akademinės bendruomenės nariai, vykdydami mokslinę veiklą, įsipareigoja vadovautis akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą mokslinėje veikloje pažeidžia tokia veika, kaip padirbinėjimas, klastojimas, plagijavimas.*

Plagijavimo sąvoka Rekomendacijose apibrėžiama, kaip idėjų, duomenų ar tekstų nusavinimas nenurodant jų autorius, t. y. svetimų idėjų pateikimas kaip savų. Būdingi plagijavimo atvejai:

- pateiktas svetimas tekstas be citavimo ženklų – kabučių arba kitokio pobūdžio išskyrimo iš viso teksto (pavyzdžiui, atskira pastraipa, kursyvu);

*- perpasakojant arba cituojant svetimą idėją, iliustracinę medžiagą ar duomenis nenurodytas tikslus šaltinis.*¹⁴

Petro Baršausko habilitacija buvo ginama 2002 m. spalio 11 d. Habilitacijos gynimo dieną nei VGTU, nei VU akademinės etikos kodeksų dar nebuvo pasitvirtinę, tačiau habilitacijos proceso

¹² Oksfordo universitetas. Plagiatas. Pažodinis mūsų vertimas iš informacijos studentams [prieiga per: <https://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism?wssl=1>]. Žiūrėta 2017 m. spalio 9 d.

¹³ Lietuvos mokslų akademija. Lietuvos mokslininko kodeksas [prieiga per: <http://www.lma.lt/mokslininko-etikos-kodeksas>]. Žiūrėta 2017 m. spalio 12 d.

¹⁴ Hipotetinė situacija: jeigu autorius panaudoja 1-ą Maironio eilėraščio „Trakų pilis“ posmą (toliau – Eilėraštis) ir prideda 2-ą savo kūrybos posmą, tai lyginant Eilėraščio ir naujo kūrinio tekstus, sutaptis bus 50%, t. y. 1-as posmas iš 2-jų. Jei nėra laikomasi citavimo taisyklių ir nenurodoma, kad 1-as posmas yra Maironio, tada tai traktuojama kaip plagiatas, jei laikomasi citavimo taisyklių ir pateikiama nuoroda, tai – sutaptis.

Pavyzdžiui:

I. Pelėšiais ir kerpėm apaugus aukštai / Trakų štai garbinga pilis! / Jos aukštus valdovus užmigdė kapai, / o ji tebestovi dar vis. / Bet amžiai bėga, ir griūvančios sienos / kas dieną nyksta, apleistos ir vienos!

II. Pilis didinga, pilis valdovų, / Pilis didinga, pilis milžinų, / Pilis didinga, pilis galinga, / Pilis didinga, pilis senoji, / Pilis didinga, pilis nemirtinga, / Pilis didinga, pilis...

Naudojant 1-ą Maironio Eilėraščio posmą ir pridėjus 999-is savo kūrybos posmus, lyginant seną ir naują tekstus, sutaps 0,1% teksto, tai yra 1-as posmas iš 1000-io.

Abiem šiais atvejais skiriasi tekstų sutapčių procentinė išraiška, tačiau abiem atvejais, nesilaikant citavimo taisyklių ir nepateikiant nuorodos į informacijos šaltinį, Maironio Eilėraščio 1-as posmas bus suvokiamas kaip plagiatas. Net ir 0,1% teksto gali būti plagiatas.

metu galiojęs Mokslo ir studijų įstatymas¹⁵ jau numatė mokslininkų pareigą laikytis mokslinės ir profesinės etikos normų (iki 2002 m. birželio 11 d. galiojusios 1991 m. vasario 12 d. reakcijos Nr. I-1052 36 straipsnio 2 dalis ir 2002 m. birželio 11 d. redakcijos Nr. IX-945 39 straipsnio 5 dalies 1 punktą). Be to, KTU statuto, galiojusio habilitacinės procedūros metu, 17.2 papunktyje nustatyta, kad universitete „laikomasi moralės ir etikos normų“.

Nepaisant to, kad habilitacijos proceso metu dar nebuvo patvirtinti akademinės etikos kodeksai ar Rekomendacijos, 2002 m. sausio 21 d. Autoriaus garantijoje Petras Baršauskas pateikė atskirą patvirtiną, kad: „Aš, Petras Baršauskas, garantuoju, <...> tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių mintys pažymėtos, pateikiant nuorodas į literatūrą“.

Nuostatų 56 punkte nustatyta, kad habilitacija – tai pripažinimas, kad mokslininkas, apgynęs daktaro disertaciją, „savo tyrimais išnagrinėjo mokslo problemą ir gavo naujų duomenų, reikšmingu mokslo krypties ar šakos raidai“. Nuostatų 59.4 papunktyje įtvirtinta, kad habilitaciniu darbu pretendentas turi atskleisti savo atliktų mokslo tyrimų naujumą ir originalumą.

Monografijų nuostatose, galiojusiose Petru Baršauskui rengiant monografiją, nustatyta, kad monografija yra neperiodinis ir netęstinis bibliografinis vienetas (leidinys), kuriame sistemingai arba išsamiai išnagrinėta viena tema / dalykas. Mokslinės monografijos požymiai: mokslinis lygis; naujumo elementas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad minėtose nuostatose naujumo elementas – privalomas monografijos požymis, t. y. „Mokslo ir studijų institucija, pateikdama monografiją <...> turi taip pat pateikti monografijos autorių atskirai paruoštą ne didesnę kaip vieno puslapio santrauką. <...> Santraukoje turi būti parodyta, kad monografijoje yra aiškūs bei žymūs naujumo elementai <...>. Pagal Monografijų nuostatų 2.3.1 papunktį mokslinėms monografijoms nepriskirtini tokie leidiniai, kaip vadovėliai, metodiniai leidiniai, etc.

Habilitacinės procedūros metu (nuo 2001 m. liepos 1 d.) galiojo ir 2000 m. Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse 1.5 straipsnio 1 dalis, numatanti, kad asmenys, įgyvendindami savo teises bei atlikdami pareigas, privalo veikti pagal teisingumo, protingumo ir sąžiningumo reikalavimus. Kartu, nuo 1999 m. birželio 9 d. galiojančio 1999 m. gegužės 18 d. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (Nr. VIII-1185) 21 str. 2 d. buvo nustatyta, kad „*cituoiant turi būti nurodomas citatos šaltinis ir autoriaus vardas, jeigu jis yra nurodytas kūrinyje, iš kurio citata paimta*“.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad bibliografinių nuorodų sudarymo standartai „Informacija ir dokumentai. Bibliografinės nuorodos. 2 dalis. Elektroniniai dokumentai ir jų dalys“ Lietuvoje lietuvių kalba buvo išleisti dar 1999 m. rugsėjo 1 d.¹⁶

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2 straipsnio 29 dalyje pateikiama kūrinio sąvoka – tai originalus kūrybinės veiklos rezultatas literatūros, mokslo ar meno srityje, nepaisant jo meninės vertės, išraiškos būdo ar formos. To paties įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad autorių teisių objektai – originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas, o to paties straipsnio 2 dalies 3 punkte pažymėta, kad autorių teisių objektas, be kitų išvardintų šiame straipsnyje, yra rašytiniai ir žodiniai kūriniai, tame tarpe ir monografijos.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 191 straipsnis numato atsakomybę už autorystės pasisavinimą, tai yra atsakomybę tam, kuris savo vardu išleido arba viešai paskelbė svetimą literatūros, mokslo ar meno kūrinį.

¹⁵ Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Lietuvos Aidas, 1991 m. vasario 12 d., Nr. 35.

¹⁶ Dokumento žymuo LST ISO 690-2:1999, originalo žymuo ISO 690-2:1997. ISO Tarptautinė standartizacijos organizacija [prieiga per: <http://mobilesentry.ukmin.lt/index.php?2129315370>]. Žiūrėta 2017 m. spalio 12 d.

Lietuvos teismai taip pat pripažįsta *mokslinio nesąžiningumo sąvoką*, kurią aiškina taip: „mokslinis sąžiningumas yra kildinamas iš bendrojo sąžiningumo (*bona fides*), nustatomo pagal du kriterijus – objektyvųjį ir subjektyvųjį. Sąžiningumas objektyviuoju kriterijumi yra toks žmogaus elgesys, kuris atitinka protingumo ir teisingumo principų reikalavimus, subjektyvusis – nusako asmens psichikos būklę konkrečioje situacijoje, analizuojant tai, ar galėjo asmuo ką nors žinoti, daryti ar nedaryti, atsižvelgdamas į savo amžių, išsimokslinimą, gyvenimo patirtį, išprusimą, kitas faktines bylos aplinkybes.“ (Kauno apylinkės teismo 2014 m. balandžio 10 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. 2-2558-773/2014).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad „Reikalavimai dėl mokslinių rezultatų santykio su kitų tyrėjų duomenimis bei panaudotos literatūros sąrašo turi dvejopą paskirtį. Pirma, juos įgyvendinus galima nustatyti, kiek mokslinis darbas yra naujas (originalus), kokia jo pridėtinė vertė, lyginant su iki tol mokslininkų parašytais darbais, todėl net ir toks darbas, kuriame tiksliai nurodyti visi panaudoti kitų tyrėjų duomenys, gali neatitikti disertacijai keliamų reikalavimų, jei jame nebus pakankamai naujų paties autoriaus idėjų (išvadų). Antra, reikalavimai atskleisti mokslinių rezultatų santykį su kitų tyrėjų duomenimis bei nurodyti panaudotos literatūros sąrašą užkerta kelią plagijavimui“ ir pažymėjo, kad „Teisės doktrinoje yra skiriami objektyvieji ir subjektyvieji plagijavimo požymiai. Objektyvieji požymiai – tai kito asmens minčių panaudojimas, nenurodant šaltinio, o subjektyvieji – tai asmens ketinimas plagijuoti (A. W. Latourette, Plagiarism: Legal and Ethical Implications for the University. Journal of College and University, 2010, p. 22). Nors nėra nurodoma, kad kiekvienu atveju būtinai turi būti nustatyta ir įrodyta šių požymių visuma, teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamu atveju jie abu egzistuoja.“ Toje pačioje nutartyje Teismas atskleidė subjektyvaus požymio reikšmingumą nurodydamas, kad „teisėjų kolegija reikšminga laiko pasirašytą autoriaus garantiją. <...> pasirašydamas šią garantiją [autorius] suprato (turėjo suprasti) [mokslo darbui] keliamus reikalavimus, įskaitant plagijavimo draudimą.“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-551-611/2015).

Petras Baršauskas, pasirašydamas Autoriaus garantiją, patikino, kad tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių mintys yra pažymėtos, pateikiant nuorodas į literatūrą. Kontrolierius pažymi – Etikos norma yra **įsipareigojimas**, o **ne įpareigojimas**, todėl Kontrolierius atlikdamas tyrimą savo sprendimą grindžia Petro Baršausko įsipareigojimu – Autoriaus garantija.

Pažymėtina, kad Kontrolierius, atlikdamas tyrimą, rankiniu būdu lygino Monografiją ir jos pagrindu parengtą santrauką tik su tais originaliais mokslo leidiniais, kuriuos nurodė Pareiškėjas savo pranešime, nes Kontrolieriui nesuteikta galimybė prisijungti prie tarptautinių ir nacionalinių sutapčių patikros sistemų, nėra laisvos prieigos prie elektroninių mokslinių duomenų bazių (bibliotekų). Dėl šių priežasčių Kontrolierius kreipėsi į aukščiau išvardytas institucijas ir gretino tik tuos leidinius, kurie buvo pateikti:

- 1) Koontz, H., Wehrich, H. 1990. *Essentials of Management*. 5th ed. New York: McGraw-Hill (vadovėlis);
- 2) Hodgetts, R. M., Luthans, F. 1991. *International Management*. New York: McGraw-Hill (vadovėlis);
- 3) Anderson, E., Day, G. S., Rangan, V. K. 1997. Strategic Channel Design. *Sloan Management Review*, 38: 59–69;
- 4) Bartlett, Ch A., Ghoshal, S. 1987. Managing Across Borders: New Organizational Responses. *Sloan Management Review*, 43: 43–52;

5) Grundy, T. 1995. Destroying Shareholder Value: Ten Easy Ways. *Long Range Planning*, 28 (3): 76–83;

6) Djarova, J. G. 1999. Foreign Investment Strategies and the Attractiveness of Central and Eastern Europe. *International Studies of Management and Organization*, 29 (1): 14–33.

Atlikus Monografijos palyginimus su aukščiau sąraše nurodytais leidiniais nustatyta:

1) sutaptys su kitais leidiniais aptiktos ne pavienėse dalyse, bet visoje Monografijoje (žr. 1–6 priedus);

2) Monografijos sutaptys su kitais leidiniais nėra išskirtos kabutėmis ar kitais skiriamais ženklais. Nuo likusios teksto dalies sutaptys neskiriamos naudojant kitokį šriftą ir / ar kitus stiliaus ir formatavimo įrankius;

3) Monografijos sutaptys su kitais leidiniais pateikiamos kaip paties autoriaus mintys arba nurodant trečių autorių kūrinius. Atvejai, kai nurodomi leidiniai yra tie patys, kuriuose aptinkama sutapčių, yra reti (žr., pvz., 5 priedą);

4) sutaptys yra plačios apimties, palygintuose leidiniuose aptinkamos tapačios teksto dalys, paveikslai ir lentelės. Dažnai skiriasi sutampančių dalių pateikimo eiliškumas palygintuose leidiniuose, išskyrus sutapimus tarp monografijos ir 3-io, 6-o leidinių (žr. sąrašą aukščiau). Sutaptys tarp monografijos ir 3-io leidinio turinio atžvilgiu yra nuoseklios, išskyrus dvi straipsnio pastraipas. Sutaptys tarp monografijos ir 6-o leidinio yra nuoseklios ir apima 40–50% 6-o leidinio teksto;

5) sutaptys tarp palygintų leidinių iš esmės pažodinės. Monografijoje aptinkamos sutaptys nuo kitų kūrinių skiriasi:

a) skyryba, pavieniais simboliais (pavyzdžiui, *organisation* monografijos 38 psl. ir *organization* 1-o leidinio 99 psl.);

b) žodžių rašymo forma (pavyzdžiui, *non-verbal* monografijos 95 psl. ir *nonverbal* 1-o leidinio 134 psl.);

c) pavieniais ir / ar kontekstualią reikšmę turinčiais žodžiais ir žodžių junginiais (pavyzdžiui, monografijos 99 psl. ir 1-o leidinio 132–133 psl. sutapyje aptinkami skirtingi žodžiai – *the part from CEEC* ir *Americans*),

d) pastraipų forma (sutaptys apima ne visą pastraipą ir / ar pastraipa sutampa su keliomis pastraipomis);

e) papildomų nuorodų į kitus kūrinius, kurių nėra lyginamuose tekstuose, įtraukimu.

Atlikus Monografijos pagrindu parengtos santraukos palyginimus su aukščiau sąraše nurodytais leidiniais, nustatyta:

1) sutaptys su kitais leidiniais aptiktos santraukos dalyse, kuriose apžvelgiamas Monografijos turinys (žr. 7–9 priedus);

2) santraukos sutaptys su kitais leidiniais nėra išskirtos kabutėmis ar kitais skiriamaisiais ženklais, nuo likusios teksto dalies jos neskiriamos naudojant šriftą ir / ar kitus stiliaus ir formatavimo įrankius;

3) santraukos sutaptys su kitais leidiniais pateikiamos kaip paties autoriaus mintys, išskyrus vieną nuorodą į 4-ą leidinį (žr. 8 priedą);

4) lyginant su Monografija, pažodinės sutaptys santraukoje aptinkamos reti.

Pažymėtina, kad nagrinėjant lyginamų tekstų sutaptis, rasta skirtumų, kurie susiję su nuorodų į kitų autorių kūrinius pateikimu. Petro Baršausko Monografijoje dažnai pateikiamos nuorodos į trečių autorių kūrinius, kurių nėra lyginamuosiuose leidiniuose. Dažnai Petro Baršausko

Monografijos tekstas pažodžiui atkartoja lyginamųjų leidinių tekstą, tačiau Monografijoje pateikiama nuoroda į kitą autorių. Kontrolierius tokias sutaptis tarp lyginamų tekstų vertino kaip klaidinančias ir apgaulingas.

Pareiškėjas pranešime nurodė, kad „[Monografijoje] <...> aptikti teksto <...> falsifikavimo <...> pažeidimai“. Kontrolierius įvertino galimą pažeidimą ir nustatė, kad Habilitacinio komiteto nariai nurodė, kad teikiama Monografijos santrauka gali šiek tiek skirtis nuo pačios Monografijos (6–9 psl.). Santraukoje pateikiami lietuvių autorių tyrimai, pvz. „Lietuvoje įvairius tarptautinio verslo vadybos aspektus transformacijų bei pereinamojo laikotarpio ekonomikos klausimais analizavo B. Melnikas (1998), Z. Lydeka (1999), P. Zakarevičius (1999), R. Ginevičius (2000), V. Snieška (2000), L. Simanauskas (2000). Tarptautinių konkurencinių strategijų ypatumus įmonės lygmenyje tyrė R. Jucevičius (1997), V. Pranulis, A. Pajuodis, R. Virvilaitė, S. Urbanavičius (1999), A. Marčinskas ir E. Smilga (2000), A. Sakalas (2000), A. Vasiliauskas (2000). Tarptautinių verslo operacijų tendencijas bei jų vykdymo ypatybes nagrinėjo P. Žukauskas (1999), V. Navickas (1999), G. Startienė (2000)“, apie kuriuos Monografijoje nėra užsiminta, jų darbai nėra cituojami. Nesant pakankamo reglamentavimo, Kontrolierius Monografijos ir jos pagrindu parengtos santraukos santykio nevertino.

Atsižvelgdamas į Habilitacinio komiteto narių teiginius, kad „Monografijos santrauka gali skirtis nuo pačios monografijos“, Kontrolierius prašo LMT įvertinti tokių teiginių pagrįstumą ir pateikti išaiškinamus akademinei bendruomenei.

Atlikus Monografijos ir jos pagrindu parengtos santraukos palyginimus, nustatyta:

1) Petras Baršauskas panaudojo kitų mokslininkų leidinius to nenurodydamas Monografijoje, todėl Monografija ir jos pagrindu parengta santrauka negalėjo atitikti naujumo ir originalumo kriterijų;

2) Petro Baršausko pasirašyta Autoriaus garantija patvirtina, kad jam buvo žinomas Monografijai keliamas naujumo ir originalumo reikalavimas, todėl nustatyta, kad Petras Baršauskas nesilaikė iš Nuostatų ir Autoriaus garantijos kylančių įsipareigojimų.

Petras Baršauskas Monografiją ir jos pagrindu parengtą santrauką parengė naudodamasis kitų autorių intelektualiais kūriniais, Monografiją ir jos pagrindu parengtą santrauką pateikė kaip savo Habilitaciniam komitetui, pagal kurio išvadą jam buvo suteiktas habilituoto mokslų daktaro laipsnis neapibrėžtam laikui¹⁷. Tokiu būdu Petras Baršauskas pažeidė profesinės etikos (akademino sąžiningumo) principą, įtvirtintą Mokslo ir studijų įstatymo 39 straipsnio 5 dalies 1 punkte (galiojusio nuo 2002 m. liepos 3 d. iki 2009 m. gegužės

¹⁷ Daugiau apie tai: Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 6 d. nutartyje civilinė byla Nr. 3K—3-551-611/2015, kurioje teisėjų kolegija pasisakė dėl mokslo daktaro laipsnio: „plačiąja prasme mokslo daktaro laipsnis yra asmens kvalifikaciją išreiškiantis įvardijimas, kuris gali būti panaudotas tiek santykiuose su laipsnį patvirtinusia institucija, tiek santykiuose su kitais fiziniais ir juridiniais asmenimis. Tai reiškia, jog bet kurie tretieji fiziniai ir juridiniai asmenys laikys mokslo daktaro laipsnio turėtoją specialistu, turinčiu tam tikros srities mokslo žinių ir galinčiu kvalifikuotai šias žinias taikyti, sprendžiant vienokius ar kitokius atitinkamos mokslo šakos klausimus. Šių trečiųjų asmenų interesų apsauga ir yra viešasis interesas, kurį valstybė įgyvendina priimdama doktorantūros institutą reguliuojančius teisės aktus ir, atitinkamai, užtikrindama, kad mokslo daktaru besivadinantis asmuo atitiktų teisės aktuose nustatytus kriterijus. Kadangi asmuo suteiktu mokslo laipsniu naudojasi neapibrėžtą laiko tarpą, kasatoriaus argumentai, kad po to, kai aukštoji mokykla suteikė asmeniui laipsnį, santykiai tarp jų pasibaigė, laikytini nepagrįstais.“

12 d), kuriame nustatyta, kad mokslininkai ir kiti tyrėjai privalo laikytis mokslinės ir profesinės etikos normų.

Atsižvelgiant į tai, kad mokslo laipsnis lemia ir tęstinę galimybę naudotis juo iki šiol, konstatuotina, kad Petras Baršauskas pažeidė Mokslo ir studijų įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 9 punktuose įtvirtintus akademinės etikos ir intelektualinės nuosavybės teisių užtikrinimo principus ir KTU akademinės etikos kodekso 3.8 papunktyje įtvirtintą akademinio sąžiningumo principą ta dalimi, kurioje nustatyta, kad akademinis sąžiningumo principas remiasi pagarba intelektualinei nuosavybei, ir 3.9.1 papunktį ta dalimi, kurioje nustatyta, kad akademiniam sąžiningumui prieštarauja plagijavimas.

Atsižvelgiant į tai, kad tuo metu, kai Petras Baršauskas parengė ir pateikė Monografiją ir jos pagrindu parengtą santrauką pažeisdamas kitų autorių teises, Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 142 straipsnis numatė baudžiamąją atsakomybę už autorystės teisių pasisavinimą, Kontrolieriaus surinktą informaciją persiunčia teisėsaugos institucijoms.

Kontrolierius, išanalizavęs ir įvertinęs pateiktą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 11 dalies 1, 2, 5 ir 6 punktais,

n u s p r e n d ė:

1. Informuoti Pareiškėją, Petrą Baršauską, KTU steigėją, VGTU, VU, KTU, Švietimo ir mokslo ministeriją apie nustatytus Petro Baršausko akademinės etikos pažeidimus.
2. Įpareigoti VGTU atšaukti sprendimą dėl aukštojo mokslo kvalifikacijos Petriui Baršauskui suteikimo.
3. Informuoti Kultūros ministeriją, Švietimo ir mokslo ministeriją, Teisingumo ministeriją ir Lietuvos mokslo tarybą apie asmenis, nukentėjusius autorius nuo Petro Baršausko akademinės etikos pažeidimų.
4. Informuoti Generalinę prokuratūrą apie nustatytą Petro Baršausko veiką, turinčią nusikalstamos veikos požymių.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius

Vigilijus Sadauskas